

JAČANJE RODNE DIMENZIJE U EVROPSKOM ISTRAŽIVAČKOM PROSTORU (EIP)

Evropska komisija je objavila predlog za sledeći EU Program istraživanja i inovacija (2021-2027), pod nazivom „Horizont Evropa“. Ovaj Kratki izveštaj predstavlja poziv na akciju za pravilno uključivanje politika rodne ravnopravnosti u deo Predloga pod nazivom „Jačanje EIP“. Cilj je da se ojača rodna ravnopravnost u zajednici i strukturama Evropskog istraživačkog prostora (EIP) kao i da se uvedu inovacije u sprovođenje politika rodne ravnopravnosti na naučnom polju.

Šta EK želi da ojača putem programa Horizont Evropa?

Deo programa Horizont Evropa pod nazivom „Jačanje EIP“ naglašava strukturu tri stuba fokusiranjem na pružanje podrške za 6 EIP prioriteta (uključujući rodnu dimenziju), kao cilj sam po sebi i kao način da se optimizuju rezultati Programa radi većeg uticaja.

To se planira izvesti kroz dve oblasti intervencije:

- **Deljenje izvrsnosti** (povezano sa širenjem izvrsnosti i proširenjem učešća u programu H2020) radi potpunog iskorišćavanja potencijala u zemljama sa lošijim učinkom u oblasti istraživanja i inovacija kroz četiri opšte crte (udruživanje (Teaming), povezivanje (Twinning), EIP-predsedavanje i COST (Evropska saradnja u oblasti nauke i tehnologije)).
- **Reformisanje i osnaživanje evropskog sistema istraživanja i inovacija** (pove-

zano sa delom programa H2020 pod nazivom Nauka sa društvom i za društvo (engl. Science with and for Society; SwaFS), kroz 11 linija delovanja, uključujući onu pod nazivom *Pružanje podrške ravnopravnosti u naučnim karijerama i odlučivanju, kao i uključivanje rodne dimenzije u istraživački i inovativni sadržaj*. Rodna dimenzija se takođe spominje u *okruženjima, veštinama i kompetencijama privlačnim za karijere* koja povezuje EIP i Evropski prostor visokog obrazovanja radi modernizovanja univerziteta i drugih organizacija u oblasti istraživanja i inovacija kroz mehanizme nagrađivanja i priznanja i podsticajne mere za transdisciplinarnost, preduzetništvo, građansko angažovanje, otvorenu nauku, međusektorsku i međunarodnu mobilnost, *planove rodne ravnopravnosti i sveobuhvatne pristupe institucionalnim promenama*. Ostale linije, *inter alia*, obuhvataju: nadgledanje i procenu Okvirnog programa

i distribuciju i iskorišćavanje rezultata; jačanje baze dokaza za politike u oblasti istraživanja i inovacija; pružanje podrške jačoj međunarodnoj saradnji (videti Kratki izveštaj o politici br. 6); kao i druga ključna pitanja za odgovorno istraživanje i inovacije (OII) kao što su *etika i integritet* kao i *nauka građana*.

Ovo je jedini deo predloga programa Horizont Evropa koji izričito tvrdi da neposredno doprinosi cilju COR5 UN Rodna ravnopravnost.

Šta nedostaje i treba da se ojača?

Deo pod nazivom „*Jačanje EIP*“ od suštinske je važnosti kako za EIP mapu puta tako i za uticaj programa Horizont Evropa. Međutim, ako uzmemo u obzir budžet kao pokazatelj, EK je navela da je „*najveći udeo resursa potreban za stub pod nazivom Globalne promene i industrijska konkurentnost, nakon čega sledi Otvorena nauka i otvorene inovacije, dok Jačanje EIP podrazumeva samo ograničeni budžet*“. SwafS zajednica je istakla da program Horizont Evropa ne predviđa ni konkretnu programsku crtu ni dovoljan budžet namenjen aktivnostima SwafS uprkos njihovoj ključnoj ulozi u obezbeđivanju neometanog prelaska na otvorenije i inkluzivnije istraživačke poduhvate (SiS.net, 2018). Zapravo, iako **oblast intervencija programa Horizont Evropa o reformi i jačanju sistema istraživanja i inovacija EU obuhvata veći broj linija delovanja nego SwafS kao deo programa H2020, planirani budžet za to je još manji**. Zabrnutost izaziva to što će se, bez dovoljne vidljivosti i finansiranja za posebno istraživanje i aktivnosti podrške, ciljevi teško postići. A da bismo ilustrovali kako to može da utiče na prioritet rodne ravnopravnosti, potrebno je istaći da je SwafS, kao deo programa H2020, bio povlašćeno područje za razvoj planova rodne ravnopravnosti, za veće uspostavljanje struktura rodne ravnopravnosti

Cilj je EU u kojoj znanje i visokostručna radna snaga slobodno cirkulišu, rezultati istraživanja se dele brzo i efikasno, istraživači imaju koristi od privlačnih karijera i obezbeđena je rodna ravnopravnost, u kojoj zemlje članice razvijaju zajedničke strateške istraživačke agende, usaglašavaju nacionalne planove, definišu i sprovode zajedničke programe i u kojoj informisani građani i građanke razumeju rezultate istraživanja i inovacija i veruju im, pri čemu rezultati doprinose društvu kao celini.

EK, 2018

u organizacijama koje se bave istraživanjem / organizacijama koje finansiraju istraživanje (OBI/OFI) kao i za podsticanje organizacionih kultura prilagođenih rodnoj dimenziji. Poziv na podsticanje Rodne ravnopravnosti u istraživanju i inovacijama (engl. Gender Equality in R&I; GERI) naišao je na dobar prijem kod naučne zajednice u svetlu velikog broja predloga podnetih od 2014. godine i omogućio je pretvaranje odredbi EU o rodnoj ravnopravnosti u konkretne mere u okviru OBI i OFI organizacija.

Saradnja između manje i više iskusnih OBI i OFI organizacija iz različitih zemalja, sa različitim organizacionim kulturama i svi finansirani projekti doprineli su i stvaranju zajednice koja pruža podršku rodnoj ravnopravnosti u oblasti nauke. Ovaj uspeh programa H2020 treba da se nastavi u smi-

Projekti programa
Horizont 2020 o rodnoj
dimenziji i nauci (kao i oni
o OII) doprineli su oblikovanju
naših OBI i OFI organizacija
kao i stvaranju zajednice
koja pruža podršku rodnoj
ravnopravnosti u oblasti nauke.

Svi zajednički naponi
uloženi u okviru ovih
projekata postali su referentni
model za ostale svetske
regione u podsticanju
politika rodne ravnopravnosti
u istraživanju i inovacijama.

GenderTime
GENOVATE
LIBRA
GenPORT
OpenUP
TRIGGER
GEDII
Hypatia
PRISMA
PLOTINA
EFFORTI
RRI
GENDER-NET Plus
HEIRRI
GENDERACTION
GEECCO
TARGET
GENERA
FoTRRIS
EGERA

slu aktivnosti i finansiranja radi postizanja održivih politika rodne ravnopravnosti. U suprotnom, posao će ostati samo na pola urađen nakon trošenja javnih resursa, ulaganja napora da se uklone prepreke i prevazilaženja početnog otpora. Helsinška grupa za rodnu dimenziju u oblasti istraživanja i inovacija (2017) istakla je potrebu za *zadržavanjem i osnaživanjem linije finansiranja za delotvornije, harmonizovanije i proširenije planove rodne ravnopravnosti* za institucionalnu promenu u OBI i OFI organizacijama širom EU.

Preporuke za politike rodne ravnopravnosti

Iako su stubovi programa Horizont Evropa povlašćeno područje za uključivanje analize

seksualnosti/pola u istraživački i inovativni sadržaj, *Jačanje EIP* je od suštinske važnosti za širenje EU politika rodne ravnopravnosti u oblasti istraživanja i inovacija kao i za razmatranje ključnog pitanja za postizanje rodne ravnopravnosti u naučnom istraživanju: organizacione kulture istraživačkih ustanova. Savet EU (2015) je pozvao Komisiju da nastavi sa podsticanjem institucionalne promene kao i sa sprovođenjem, nadgledanjem i procenom svih ciljeva rodne ravnopravnosti u programu H2020 (rodna balansiranost u istraživačkim timovima i odlučivanju i rodna dimenzija u istraživačkom sadržaju). Da bi to uradio, deo programa Horizont Evropa pod nazivom „Jačanje EIP“ mora da obuhvata:

- **Bolju rodnu statistiku** i kvalitativne studije iz rodne perspektive za nadgledanje i procenu Okvirnog programa.

- Distribuciju i iskorišćavanje rezultata uzimajući u obzir **rodno inkluzivne formulacije i sliku**, kao i (potencijalno) različite interesovanja, uloge i aktivnosti muškaraca i žena.
- Modernizovanje više evropskih univerziteta i drugih organizacija za istraživanje i inovacije kroz **inovativne politike rodne ravnopravnosti** i delotvornije alatke razvijene u okviru programa o ženama u nauci.
- Pružanje podrške unapređenoj međunarodnoj saradnji uključujući rodnu dimenziju i **ciljano delovanje na COR5** (konkretne preporuke potražiti u Kratkim izveštajima o politici br. 6).
- Nauku, društvo i građane i građanke kao program rada koji integriše rodnu perspektivu u sve oblasti u okviru svih aktivnosti i obuhvata **posebnu liniju finansiranja za aktivnosti koordinacije i podrške za podsticanje rodne ravnopravnosti u oblasti istraživanja i inovacija**. Podrška za ove aktivnosti koordinacije i podrške treba da obezbedi da promene u smislu rodne ravnopravnosti u OBI i OFI organizacijama budu održive i ispunjavaju očekivanja EIP prioriteta.

Zaključci

Aktivnosti podržane u okviru dela pod nazivom „Jačanje EIP“ razmatraju prioritete EIP politike, a jedan od njih je rodna ravnopravnost i integrisanje rodne perspektive u sve oblasti. Stoga, jačanje EIP podrazumeva jačanje politika rodne ravnopravnosti u sledećem Okvirnom programu EU za istraživanje i inovacije. Pružanje podrške sprovođenju preporuka EU o strukturama i planovima rodne ravnopravnosti u OBI i OFI organizacijama uz adekvatno finansiranje od suštinske je važnosti za stvaranje budućih centara izvrsnosti. To će stvoriti uslove za izuzetno i otvoreno odgovorno istraživanje i inovacije. Takva promena na

Izazovi u Jačanju EIP Budući centri izvrsnosti

- Horizontalne strukture
- Zajedničko rukovođenje
- Rodna balansiranost u odlučivanju
- Učešće osoblja u planiranju, sprovođenju i proceni politika u oblasti istraživanja i inovacija
- Bez seksualnog uznemiravanja i seksističkog ponašanja
- Bez diskriminacije na osnovu roda, rase, društvene klase, sposobnosti...
- Objekti za negu i politika vremena
- Razumna mobilnost
- Profesionalne strukture i politike rodne ravnopravnosti
- Različitost puteva karijere: prilike za pauzu u karijeri

strukturnom nivou neće se desiti slučajno. Osim toga, davanje centralne uloge rodnoj dimenziji u Jačanju EIP pomoći će da se generiše i održi javna podrška Programu.

Reference

Council of the EU (2015) *Council Conclusions on Advancing gender equality in the European Research Area (14486/15 RECH)*.

European Commission (2018) *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation, laying down its rules for participation and dissemination*.

European Commission (2018) *Horizon Europe (Framework Programme for Research and Innovation) – Proposal for a Decision*.

European Commission (2018) *Horizon Europe (Framework Programme for Research and Innovation) – Impact Assessment*.

Helsinki Group on Gender in R&I (2017) *Position paper on H2020 interim evaluation and preparation of FP9*.

SIS.net (2018) *Open letter on the need of a separate programme for funding science, society and citizens' initiatives*.

Kontaktirajte nas:

www.genderaction.eu
info@genderaction.eu
[@GENDERACTION_EU](https://www.instagram.com/GENDERACTION_EU)

Ovaj projekat finansira program Evropske unije za istraživanja i inovacije Horizont 2020 prema sporazumu o dodeli bespovratnih sredstava br. 741466.

Odricanje od odgovornosti: Stavovi i mišljenja iskazani u ovom dokumentu predstavljaju isključivo stavove projekta, a ne Evropske komisije.